

ਬੰਦ ਕਮਰੇ

(ਇਕ ਕਮਰਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਰਨੀਚਰ ਬੇਢੰਗੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੁੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੋ ਦੀਵਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਮੰਜੇ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਪਰਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਖਾਵੰਦ ਇਕ ਵੂਲਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਬਲ ਹੈ। ਔਰਤ ਇਕ ਦੀਵਾਨ ਤੇ ਬਿਸਤਰਾ ਵਿਛਾ ਰਹੀ ਹੈ।)

ਖਾਵੰਦ : ਤਾਂ ਹੁਣ ਰਾਜੀ ਵੀ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਵੇਂਗੀ ?

ਔਰਤ : ਕਿਉਂ ? ਹੋਰ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ ?

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਕਮਰੇ ਨੇ ?

ਔਰਤ : ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਦੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇਰਾ ਬੇਹੂਦਾ ਵਹਿਮ ਨੇ। ਨੁੱਕਰ ਵਾਲਾ ਕਮਰਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਮਰੇ, ਅਗਲਾ ਕਮਰਾ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਏ ਕਿ ਭੂਆ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਮਰਾ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਏ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਔਖਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਮਰਾ... ਤੇ ਹੁਣ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਏ ਇਹ ਕਮਰਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ... ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਵੀ ਕਮਰਾ... ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਵਾਂ ਤੇ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕਮਰਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਔਰਤ : ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਖਾਵੰਦ : ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਰੀ ਤੇ ਮਰੇਂਗੀ ਤੂੰ ਇਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ-ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਮਰਾ ਮਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵਾਂਗਾ-ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਪਹਿਲੇ ਮਰ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕਮਰਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਔਰਤ : ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੋਗੇ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟ ਸਕੋਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ

ਮੌਜੂਦ ਨੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨਾਲ ਕੱਟਣਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀ ਦੀ ਫਿਕਰ ਏ, ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਇਥੇ ਆ ਰਹੀ ਏ।

ਔਰਤ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸਦੇ ਫਿਕਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਰਹੀ ਏ ਤੇ ਹੁਣ ਸਿਵਾਏ ਮੇਰੇ ਉਹਦਾ ਹੋਰ ਹੈ ਵੀ ਕੌਣ ?

ਖਾਵੰਦ : ਦੁੱਖ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਏ ਕਿ ਸਿਵਾਏ ਤੇਰੇ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਔਰਤ : ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ? ਕੀ ਮੈਂ ਏਨੀ ਹੀ ਬੁਰੀ ਹਾਂ ?

ਖਾਵੰਦ : ਬੁਰੀ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਇਕ ਐਸਾ ਕਠੋਰ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰੂੰਬਲ ਵਧ-ਫੁਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਔਰਤ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਛਾਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਏਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ?

ਖਾਵੰਦ : ਮੇਰਾ ਕੀ ਏ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਢੀਠ ਬੂਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਂ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੁੱਪ, ਛਾਂ, ਗਰਮੀ, ਸਰਦੀ, ਮੀਂਹ, ਸੋਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੂਟੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਉਮਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਏ ਤੇ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ, ਤੂੰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਸੀ।

ਔਰਤ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਕਦ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ, ਮੈਂ ਕਦੋਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁੱਲ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ੀ ਕਰਕੇ ਘਰੋਂ ਨੱਸ ਗਈ।

ਖਾਵੰਦ : ਕਿਹੜੀ ਕੁੱਲ ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤੂੰ ਜੰਦਰੇ ਲਾ ਕੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬੈਠੀ ਏਂ। ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਤੜਪਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਦੀ ਇਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਨੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ... .. ਚ' ਚ'...

ਔਰਤ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਅਪਾਹਜ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ

ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ ਬੰਦ ਨੇ ਤੇ ਏਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਜੀਂਦੀ ਰੂਹ... ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਇਥੇ ਆ ਰਹੀ ਏ, ਉਹ ਕੋਈ ਰੂਹ ਨਹੀਂ, ਜੀਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਇਨਸਾਨ ਏ, ਜਿਸਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜੋਸ਼ ਉਛਾਲੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਦਮ ਰੱਖੇ।

ਔਰਤ : ਕਬਰਿਸਤਾਨ ?

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਕਬਰਿਸਤਾਨ, ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਰੀਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜੀਉਂਦੀ ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਥਰਾਏ ਰੂਪ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਚੱਲੇ, ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਏ।

ਔਰਤ : ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਘਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਬਿਹਤਰ ਜਾਣਦੀ ਏ ਕਿ ਘਰ ਲਈ ਕੀ ਠੀਕ ਏ ਤੇ ਕੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ?

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਠੀਕ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਘਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਆਖਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਜੰਦਰੇ ਨਾ ਮਾਰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੂਹਾਂ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਭੜਝੂ ਪਾਣਾ ਸੀ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਅੱਜ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਏ ?

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਸੁਲਘਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਆਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਵਣ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਜਾਂ ਪਤਝੜ ਦੀ ਪਲਿੱਤਣ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਦਾ ਆਉਣਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ, ਵਾਸਤਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਪਥਰਾਏ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਆ।

ਔਰਤ : (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀ) ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਪ ਤਿਆਰ ਏ ਤੇ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੋਝ ਰੱਖਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਸਿਹਤ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹਾਲੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਏ—

ਔਰਤ : ਤੇ ਰਾਜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਸਤਰਾ ਮੈਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ

ਉਹਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖਾਸ ਪਿਆਰ ਏ। ਉਹਨੂੰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਏ, ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ।

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਹ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੈਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ- “ਇਕ ਸੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਕਿਸੇ ਪਰੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਪਰੀ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਬੁੱਢੀ ਡੈਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਨਾਲ ਵੱਸ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਪਰ ਬੁੱਢੀ ਡੈਣ ਨੇ ਪਰੀ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ”, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਬੁੱਢੀਆਂ ਡੈਣਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਮੁੱਕੇਗਾ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਈ ਕਿਨ੍ਹੇ ਕਿਹਾ ਏ ?

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਮਨਘੜਤ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੱਚ ਨੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਨੇ।

ਔਰਤ : (ਬਗ਼ੈਰ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ) ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਗੱਡੀ ਦਾ ਵਕਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਏ, ਕਿਧਰੇ ਰਾਤ ਵਾਂਗ ਫੇਰ ਤਾਰ ਨਾ ਆ ਜਾਏ, ਹਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੌਣ ਏ, ਜਿਸਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਾਈਕਾਲੋਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਏ, ਇਥੇ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਘਰ ਏ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਉਹਦਾ ਰਾਜੀ ਨਾਲ ਕੀ ਤੁਅੱਲਕ ਏ ? ਉਹ ਉਥੇ ਕੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਏ ?

ਖਾਵੰਦ : ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਦੋਸਤ ਏ, ਰਾਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਰਿਹਾ ਏ ਤੇ ਕੁਲੀਗ ਵੀ, ਉਹ ਉਥੇ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਨ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਏ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਥੇ ਰਾਤ ਰਹਿਣ ਦਾ ਭਲਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ?

ਖਾਵੰਦ : ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹਨੇ ਹੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਉਹਦੀ ਬੀਵੀ ਤਾਂ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਬੀਵੀਆਂ ਦੀ ਆਦਤ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਸਵਾਲ ਕਰਨ।

ਔਰਤ : ਜੇ ਬੰਦਾ ਇਕੱਲੀ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਰਾਤ ਇਕੋ ਮਕਾਨ ਵਿਚ

ਰਵੇ, ਤਾਂ ਬੀਵੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਹੀ ਹੋਏ ਤੇ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਹਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਕੀ ਏ? ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਹੀਨਾ ਕੱਟ ਗਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।

ਔਰਤ : ਕੀਮਤਲਬ ?

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ, ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢ, ਤੇਰੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ, ਏਥੇ ਬਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੰਗ ਸਕਦੀ ਏ, ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਪਰਵਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ (ਔਰਤ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ)...ਹੁਣ ਕਹਿ ਦੇ ਮੇਰਾ ਸੂਪ ਤਿਆਰ ਏ। (ਔਰਤ ਫੇਰ ਵੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਰਾਜੀ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੂਟ ਕੇਸ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਬਰੀਫ ਕੇਸ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।)

ਰਾਜੀ : (ਚਾਅ ਨਾਲ) ਆਂਟੀ (ਔਰਤ ਉਸਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਖਾਵੰਦ ਉਹਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ) ਅੰਕਲ, ਇਹ ਨੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਾਗੀ।

(ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅੰਕਲ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ-ਆਂਟੀ ਵੱਲ ਵੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਟ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।)

ਔਰਤ : (ਰੁੱਖੇ ਸੂਰ ਵਿਚ) ਰਾਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਏ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਵੀ ਦਾ ਰਾਤੀ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਉਹਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ? ਫਿਕਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਣੀ ਏ।

ਔਰਤ : ਹਾਂ ਖਾਵੰਦ ਜੇਕਰ ਰਾਤ ਘਰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਬੀਵੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਏ।

ਰਾਜੀ : ਇਹ ਤਾਂ ਆਂਟੀ, ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ।

ਔਰਤ : ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਗੱਡੀ ਫੜ ਕੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਇਥੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦੇ-

ਰਾਜੀ : ਪਰ ਆਂਟੀ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਤੇ ਫੇਰ ਡੈਡੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ ਸਨ, ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ, ਬੈਂਕ ਦੇ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ, ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ 'ਸੋਰਟ ਆਊਟ' ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

- ਔਰਤ : ਤੇ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ 'ਸਾਰਟ ਆਊਟ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ ਨਾ ?
- ਰਾਜੀ : ਆਂਟੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਇਹ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਏ, ਬੰਦਾ ਖਾਹ-ਮਖਾਹ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਏ-
- ਔਰਤ : ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਭਣੇਵੀ ਨੂੰ ਗੁੰਝਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਏ, ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਲਦੀ ਘਰ ਪੁੱਜੋ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਵੀ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਵੇ।
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਜੀ ?
- ਖਾਵੰਦ : (ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ਵਿਚ) ਲੱਖਾ ਉਂਗਲਾਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਖੱਕੀਆਂ, ਤੇਰੀ ਜ਼ੁਲਫ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਾ ਵਾਲ ਹੋਇਆ।
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ?
- ਖਾਵੰਦ : ਨਹੀਂ ਹਾਲੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਬੈਠੋ, ਕੁਝ ਕਵਾਂਗਾ ਜ਼ਰੂਰ।
(ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਲੇ ਸ਼ਸ਼ੋਪੰਜ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।)
- ਔਰਤ : (ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ) ਰਾਜੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਚਨ ਵਿਚ ਆ। (ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)
- ਰਾਜੀ : ਆਈ ਆਂਟੀ, (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੂੰ) ਤੁਸੀਂ ਡੀਅਰ, ਅੰਕਲ ਕੋਲ ਬੈਠੋ, ਅੰਕਲ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੇ।
- ਖਾਵੰਦ : (ਪਾਸੇ ਵੇਖਦਿਆਂ) ਡੀਅਰ ?... ਹੈਂ ਤਾਂ ਗੱਲ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਏ ?
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ?
- ਖਾਵੰਦ : ਨਹੀਂ ਤਾਂ... ਉਂਜ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ।
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਏ।
- ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਥਾਂ ਏ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ ਨੇ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਬੰਦ।
- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਸਾਰੇ ਬੰਦ ? ਪਰ ਕਿਉਂ ?
- ਖਾਵੰਦ : ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਰੀਤ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਦਮ ਤੌੜੇ ਉਹ ਕਮਰਾ ਉਹਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਹੁਣ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਮਰੇ 'ਆਕੂਪਾਈਡ' ਨੇ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਕਮਰੇ ਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਲਹਾਲ ਮੈਂ ਆਕੂਪਾਈ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਰਾਜੀ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਵੀ ਇਥੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਏ ?

ਖਾਵੰਦ : ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਫਤੂਰ ਏ, ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਮਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਮਾਗ ਉਹਦੀ 'ਆਥਰਿਟੀ' ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਰਾਜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਘਰ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਦੋਂ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਲਈ ਦੋ ਹੀ ਰਾਹ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦਾ 'ਰਿਸਕ' ਲਵੇ। ਰਾਜੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹ ਰਿਸਕ ਲਿਆ, ਰਾਜੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਹਾਲੀ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। 'ਬਾਈ ਦੀ ਵੇ' ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜੀ ਨਾਲ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਏ ?

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਕੀ ਮਤਲਬ ?

ਖਾਵੰਦ : ਘਬਰਾਓ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਬਸਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਸ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਵੀ ਨੇ ਰਾਤੀਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਖਾਵੰਦ ਦਾ ਇਕ ਬੀਵੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਜਿਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਰਾਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਗੱਡੀ ਪਕੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰਾਤ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਏ ਕਿ ਰਾਜੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੀ ਧੀ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਹੋਈ ਨਾ ਗੱਲ, ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਸੀ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਜੀ ਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋਸਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ-

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਜੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਣ ਜਾਵੋ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਲੋੜ ਏ... ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਾਲੇ

ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲੇ... ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋ
ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਨੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧ ਮਾਣਨਾ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬੋਟਾ।

ਔਰਤ : ਤੁਹਾਡੇ ਸੂਪ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਮੈਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਸੂਪ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਏ...

(ਔਰਤ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ ਰਾਜੀ ਫੇਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਏ ?

ਰਾਜੀ : ਅੰਕਲ ?

ਖਾਵੰਦ : ਦੇਖ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ : ਮੈਨੂੰ ਸਭ ਪਤਾ
ਏ।

ਰਾਜੀ : ਅੰਕਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਏ, ਪਰ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਇਹ
ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਏ ?

ਰਾਜੀ : ਉਹ ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਕੀ ਉਹ ਤੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਸਹਿਮਤ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ
ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ?

ਰਾਜੀ : ਮੈਂ ਸਮਝੀ ਨਹੀਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਵੀ ਏ ਜੋ ਪਿਛਲੇ
ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਏ।

ਰਾਜੀ : ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਵੀ ਏ।

ਰਾਜੀ : ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਤਲਾਕ ਲੈ ਲੈਣਗੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਏਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ
ਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਸਨ; ਤੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਤੋਂ ਸਾਫ ਏ ਕਿ ਜੋ ਤੂੰ ਸੋਚਦੀ
ਏਂ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ।

ਰਾਜੀ : ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਤੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਸੋਚਦੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਇਥੇ ਨਾ ਆਉਂਦੀ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਦੀਵਾਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਬੰਦੇ
ਦੀ ਸੋਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਉਸ ਰਾਤ ਤੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ
ਅਹਿਮ ਮੌੜ ਮੁੜ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਰਾਜੀ : ਉਸ ਰਾਤ... ਉਸ ਰਾਤ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ? ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਸਾਂ, ਵੱਡੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ, ਡੈਡੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲੱਗ ਕੇ ਰੋ ਸਕਾਂ, ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਕਰ ਸਕਾਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ?

ਰਾਜੀ : ਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਰਾਜੀ : ਖੈਰ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਏ ਕਿ ਉਸ ਰਾਤ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਈਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ?

ਰਾਜੀ : ਯਕੀਨ ਵਰਗਾ ਯਕੀਨ ਅੰਕਲ।

(ਔਰਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੂਪ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ।)

ਔਰਤ : ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਪ ਮੈਂ ਲੈ ਆਈ ਹਾਂ ਤੇ ਰਾਜੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀਵੀ ਆਈ ਏ, ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ।

(ਰਾਜੀ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਖਾਵੰਦ : ਉਹ ਇਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ ਏ ? ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜੀ ਘਰ ਨਹੀਂ।

ਔਰਤ : ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ ਹੁੰਦੀ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

ਔਰਤ : ਉਹ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ... ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਪ ਠੰਢਾ ਹੋ ਰਿਹੈ ਤੇ ਠੰਢਾ ਸੂਪ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਸਿਹਤ... ਸਿਹਤ... ਸਿਹਤ।

ਰਾਜੀ : ਅੰਕਲ ?

ਖਾਵੰਦ : ਮੇਰੀਏ ਬੱਚੀਏ... ਤੂੰ ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ ਏ... ਰੱਬ ਤੇਰਾ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇ।

(ਰਾਜੀ ਹੌਲੇ ਹੌਲੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਡ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।)

ਭਾਗ ਤੀਜਾ

(ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਵੰਦ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਉੱਤੇ ਰਾਜੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਚਾਦਰ ਪਈ

ਹੈ। ਸਭ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਕ ਸੋਗਮਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਹੈ-ਖਾਵੰਦ
ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਖਾਵੰਦ : ਆਓ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ ਹੋ ?

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਮੈਂ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ...

ਖਾਵੰਦ : ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਸਮਝ ਕੇ ਭੁੱਲ
ਜਾਏ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਹਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਭੁੱਲ ਸਕਦੀ ਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸੋਚਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਸੋਚੀਆਂ ਸਨ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਦੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ...

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾ ਨਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਇਹ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ?

ਖਾਵੰਦ : ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਮਖਸੂਸ ਇਲਜ਼ਾਮ... ਤੁਸੀਂ
ਉਸ ਮਾਸੂਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਹੋ-ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ,
ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਈਕਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋ। ਇਕ ਜਵਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਕੁੜੀ
ਕੀ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ? ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਉਹਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਪਤਾ
ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ।

ਖਾਵੰਦ : ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਖੇਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ,
ਜਿਸਦਾ ਆਖਰੀ ਅੰਜਾਮ ਮੌਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਮੌਤ ?

ਖਾਵੰਦ : ਹਾਂ, ਉਸ ਚਾਦਰ ਦੇ ਖੱਲੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਲੇਟੀ ਏ, ਜੋ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦ
ਸੋ ਗਈ ਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਪਿਆਰ
ਵਿਚ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਉਹ
ਗੋਲੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਕਦੀਰ ਸਮਝ ਕੇ ਖਾ ਲਈਆਂ ਹਨ,
ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀ ਬੀਵੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਲਿਆਈ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਪਰ, ਉਹ ਤਾਂ ਡਰਾਵਾ ਹੋਣਾ ਏ, ਇਹ ਖੇਡ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ
ਵਾਰ ਖੇਡੀ ਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਇਕ ਉਹ ਕਲੀ ਆਪਣਾ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ
ਏ ਜਿਹਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਹਾਰ ਹਾਲੇ ਵੇਖਣੀ ਸੀ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ : ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਗੀਤ ਏ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੰਕਟ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਮੋੜ 'ਤੇ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਫੇਰ ਰਾਹ ਦੱਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਖਿਸਕ ਜਾਣਾ ਇਹ ਆਖ ਕੇ 'ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਏ' ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਣਾ।

(ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਾਜੀ ਵੱਲ ਵੱਧਦਾ ਹੈ)

ਖਾਵੰਦ : ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਦਮ ਉਸ ਪਾਸੇ ਨਾ ਵਧਾਏ...(ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)...ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਉਹ ਸਹਾਰੇ ਲਭਦੀ ਏ, ਪਰ ਦੁਖਾਂਤ ਉਹਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹ ਜਿਸਦਾ ਲੜ ਫੜਦੀ ਏ ਉਹੀ ਉਹਨੂੰ ਦਗਾ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਜਾਓ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਾਓ (ਚੀਕ ਕੇ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਜਾਓ... ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜਾਓ। (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਖਾਵੰਦ ਨੂੰ ਸਾਹ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ-ਔਰਤ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਔਰਤ : ਕੌਣ ਸੀ? ਕਿਉਂ ਏਨਾ ਉੱਚਾ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸੀ?

ਖਾਵੰਦ : ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੀ।

ਔਰਤ : ਉਹ ਇਥੇ ਕੀ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ?

ਖਾਵੰਦ : ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਏ?

ਔਰਤ : ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਆਇਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਖਾ ਗਿਆ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਮੈਂ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਉਂਗਲ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਰਖਦਾ ਹਾਂ।

ਔਰਤ : ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ?

ਖਾਵੰਦ : ਰਾਜੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਈ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦੀ, ਉਹਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਤਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਯੂਸ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਅੰਤਲਾ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁਕਦੀ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਸਹਾਰਾ ਯਤੀਮ ਪਾਇਆ। ਰਾਤ ਉਹ ਡਸਕੋਰੇ ਭਰਦੀ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਦੇਵਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਲੋੜ ਏ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਾਂ ਵਾਲਾ ਦਿਲ ਕਿਥੇ? ਤੂੰ ਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗਤ ਸਮਝਦੀ ਏਂ। ਮੁਰਦਾ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਯਕੀਨ ਏਂ, ਪਰ ਜੀਉਂਦੇ ਮਨੁੱਖ 'ਚ?

- ਔਰਤ : ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਾਂ, ਪਰ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਰੱਖਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਏ।
- ਖਾਵੰਦ : ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ? ਕਿ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਕੋਈ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਡੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਾ ਕਰੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖੇ ਜਿਸ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੂੰ ਵੇਖਦੀ ਏਂ ?
- ਔਰਤ : ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਅਨਾਰਕੀ ਫੈਲ ਜਾਵੇ।
- ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ ਕਿ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਜੰਦਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਜਕੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ।
- ਔਰਤ : ਆਜ਼ਾਦੀ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਉਹ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ ? ਕੌਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ? ਕੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਸੂਲ ਨਾਲ ਮਿਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ ਫ਼ਤੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਥੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- ਔਰਤ : ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਭੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਉਹ ਰਾਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਏ।
- ਖਾਵੰਦ : ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ?
- ਔਰਤ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਰਖਦੀ ਏ ? ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ? ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜੀ ਨੇ ਗ਼ਲਤ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ ਏ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਉਹਨੂੰ ਦਸਦੇ ਰਹੇ।
- ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਏ ?
- ਔਰਤ : ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਉਹਦਾ ਪਤਾ ਰੱਖਣਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵਾਂ, ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।
- ਖਾਵੰਦ : ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਡੱਕ ਕੇ ਤੇਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਈ, ਇਹਨਾਂ ਕੰਧਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤੂੰ ਕੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ।
- ਔਰਤ : ਤੇ ਮੈਂ ਕਵਾਂਗੀ, ਰਾਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਹੈ।
- ਖਾਵੰਦ : ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ?
- ਔਰਤ : ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਤਮਾਸ਼ਾਈ ਬਣੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪ ਇਕ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ

ਆਪਣੀ ਖਿਆਲੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਗਿਰਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲੋ... ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਰਾਹ ਦੱਸ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

ਖਾਵੰਦ : ਇਹ ਝੂਠ ਏ।

ਔਰਤ : ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੱਚ ਏ, ਇਹੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਕਰੈਕਟਰ ਹੈ-ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣਾ-ਅਪਾਹਜ ਲੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਵੀ ਅਪਾਹਜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਵੀ ਓਨੀ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ, ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਪੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ 'ਤੇ।

ਖਾਵੰਦ : ਜ਼ਾਲਮੇ ਇੰਜ ਨਾ ਆਖ।

ਔਰਤ : ਕਿਉਂ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ ਏ ਨਾ? ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੇਣਾ ਸੌਖਾ ਏ, ਪਰ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੈਣ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਚਾਹੀਦੈ।

ਖਾਵੰਦ : ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾ, ਬਦਬਖ਼ਤੇ, ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾ।

ਔਰਤ : ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ, ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜਲੀਆਂ ਕਟੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਨੇ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਸੁਣਨੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਏ। ਆਪਣੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਲਿਬਰਲਇਜ਼ਮ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਢੋਂਗ ਹੈ, ਵਿਖਾਵਾ ਹੈ, ਪਖੰਡ ਹੈ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਇਹ ਦੱਬੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ।... ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਂਦੇ, ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਨੇ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਸੁਅਥੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਹਾਂ।... ਉਹ ਸਿਆਣਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਈਕੋ-ਐਨਾਲਿਸਿਸ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲੱਭ ਸਕੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਮਾਸੂਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਵਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ-ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਅਪਾਹਜ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ

ਅਪੂਰਨ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਠਪੁਤਲੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਲੋਚਦੇ ਹੋ...

ਖਾਵੰਦ : ਤੇ ਤੂੰ ਤਾਕਤ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿਚ।

ਔਰਤ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਭੁੱਖੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਏ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ? ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ? ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਅਪਾਹਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕੁਝ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਹੀ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੋਦੇ ਨੇ... (ਵਕਫਾ, ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੁੱਪ) ਔਛਾ, ਚਲੋ ਤੁਹਾਡਾ ਸੂਪ ਤਿਆਰ ਏ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕਿਚਨ ਦਾ ਇਕ ਪਾਸਾ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਇਹ ਕਮਰਾ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖਾਵੰਦ : ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ... ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕਮਰਾ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਔਰਤ : ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਗੀਤ ਏ।

ਖਾਵੰਦ : ਪਰ ਇਹ ਗੀਤ ਹੁਣ ਬਦਲੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਸੂਮ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਹ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਦੀ ਗੀਤ ਹੁਣ ਬਦਲੇਗੀ... ਹੁਣ ਬਦਲੇਗੀ।...

(ਔਰਤ ਕੁਰਸੀ ਕਿਚਨ ਵੱਲ ਧੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਖਾਵੰਦ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਕੁਰਸੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਪਰਦਾ ਡਿਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਫੇਡ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।)